

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU ORGANIZUOJANT SEMINARUS „TECHNOLOGIJŲ ATEITIS – BERNIUKŲ RANKOSE“ TYRIMO

2019 m. gegužės 9 d. Nr. (19)SN-68)SP-61
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2019 m. kovo 14 d. buvo gautas pareiškėjo A. M. (asmens duomenys Tarnyboje yra žinomi; toliau – Pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu organizuojant renginį „Technologijų ateitis – berniukų rankose“ (toliau vadinamas ir Renginiu). Skunde Pareiškėjas nurodo, kad galimai AB „Telia Lietuva“ (toliau – Bendrovė) organizuojamo Renginio pavadinimas yra seksistinis, diskriminuojantis mergaites ir siunčiantis klaidingą žinutę jaunajai kartai. Renginio aprašyme pateikiama informacija: „Renginys skirtas baigiamųjų klasių mokiniams: dvi dalys (pristatymo ir motyvacinė), viso – apie 3 val. Motyvacinė dalis skirta tik vaikinams.“

Renginio aprašyme pateiktoje informacijoje nurodyta, kad Renginio lektorius yra (*duomenys neskelbtini*), šio asmens kontaktai (elektroninis paštas) taip pat pateikiami registracijos anketoje (<http://www.123formbuilder.com/form-4673849/registration>).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2019 m. kovo 29 d. raštu Nr. (19)SN-68)S-278 Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) kreipėsi į (*duomenys neskelbtini*) ir paprašė motyvuotai paaiškinti, kas organizuoja renginį „Technologijų ateitis – berniukų rankose“; koku teisiniu pagrindu veikia Renginį vedantis asmuo; buvo paprašyta pateikti Renginį vedančio asmens verslo liudijimo, individualios veiklos pažymėjimo ar kitokio dokumento, patvirtinančio asmens veiklos sritį, kopiją; paprašyta motyvuotai paaiškinti, ar Renginyje gali dalyvauti tik vaikinai; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar dalyvavimas Renginyje yra mokamas; jei taip – prašyta nurodyti dalyvavimo kainas; kur vyks numatytas renginys „Technologijų ateitis – berniukų rankose“; kokios paslaugos (informacija) bus teikiama Renginio dalyviams.

Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2019 m. kovo 29 d. raštu Nr. (19)SN-68)S-279 lygių galimybių kontrolierė kreipėsi į Bendrovę ir paprašė motyvuotai paaiškinti, kas organizuoja Renginį; kokių teisiniu pagrindu veikia Renginį vedantis asmuo; buvo paprašyta pateikti Renginį vedančio asmens verslo liudijimo, individualios veiklos pažymėjimo ar kitokio dokumento, patvirtinančio asmens veiklos sritį, kopiją; paprašyti motyvuotai paaiškinti, ar Renginyje gali dalyvauti tik vaikinai; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar dalyvavimas Renginyje yra mokamas; jei taip – prašyta nurodyti dalyvavimo kainas; kur vyks numatyti renginiai „Technologijų ateitis – berniukų rankose“. Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2019 m. balandžio 5 d. raštu Nr. (19)SN-68)S-296 lygių galimybių kontrolierė kreipėsi į (*duomenys neskelbtini*) ir paprašė motyvuotai paaiškinti, kas organizuoja Renginį; dėl kokių priežasčių berniukams skirto Renginio motyvacinė dalis turi vykti atskirai nuo mergaičių; apie kokį kitą renginį, kurio motyvacinė dalis yra skirta mergaitėms, jis užsimena 2019 m. balandžio 1 d. atsakyme; kas organizuoja šį renginį; ar šio renginio metu gaunamos tokios pačios paslaugos kaip ir renginio „Technologijų ateitis – berniukų rankose“ metu.

Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2019 m. balandžio 1 d. buvo gautas (*duomenys neskelbtini*) atsakymas į Tarnybos 2019 m. kovo 29 d. pateiktus klausimus.

(*Duomenys neskelbtini*) paaiškino, kad Renginį (viešai komunikuojamas pavadinimas „Ateitis – „tiksliau“ rankose“) organizuoja privatus asmuo. Su Bendrove Renginyje neturi nieko bendra, išskyrus tai, kad su Bendrove buvo bandoma susitarti dėl patalpų Renginiui. Organizatoriaus tapatybės atskleisti nėra galimybės dėl tos priežasties, kad jo darbdavys „išreikštinai pareikalavo nenaudoti“ (citos kalba netaisyta) Bendrovės pavadinimo sąsajos su Renginiu. Bendrovės vadovai turi galios paveikti darbuotoją, padaryti įtakos jo atlyginimui, karjerai, todėl organizatorius, gindamas teisėtą savo interesą nebloginti savo galimybių darbovietėje, pasilieka teisę neatskleisti asmens duomenų, neturinčių įtakos tyrimo eigai.

Pasak (*duomenys neskelbtini*), teisinis pagrindas, kuriuo remiantis Renginį vedantis asmuo vykdo savo veiklą, yra Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnis, t. y., teisė turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti.

(*Duomenys neskelbtini*) pabrėžė, kad Renginyje gali dalyvauti visi baigiamųjų gimnazijos klasių mokiniai (diskriminacija dėl lyties nėra taikoma), norintys apsispręsti dėl aukštųjų studijų matematikos ir informatikos srityje pasirinkimo. Renginio motyvacinės dalys, skirtos mergaitėms ir berniukams, vyksta atskirai. Atsakyme taip pat buvo pabrėžta, kad Renginys yra nemokamas.

2019 m. balandžio 1 d. atsakyme taip pat paaiškinta, kad buvo planuojama pasinaudoti Bendrovės patalpomis, esančiomis įvairiuose miestuose, tačiau to nepavyko suderinti. Renginio vieta yra viešoji erdvė; vyksta telekonferencija. Renginiai vyksta atviros diskusijos forma – bus seminaras apie (daugiausia) telekomunikacijų įtaką visuomenei, matematikos ir informatikos vaidmenį telekomunikacijų bei informacinių technologijų srityse bei mokinių galimybes siekti karjeros šiose srityse. Lektorius vadovaus diskusijai ir dalinsis savo asmenine patirtimi. Motyvacinės dalies metu bus atsakinėjama į vaikinų klausimus, nedalyvaujant merginoms. Merginos, norinčios gauti „motyvacinės dalies paslaugas“, bus nukreipiamos į kitą renginį, kurį veda kiti fiziniai asmenys.

(*Duomenys neskelbtini*) paaiškino, kad organizatorių įmonėje (Bendrovėje) moterys organizavo motyvacinį renginį tik merginoms. Tokio renginio organizavimo pagrindas – „pozityvios diskriminacijos“ programa www.womengotech.lt, pažeidžianti vyrų ir moterų lygias galimybes gauti motyvuojančią informaciją pasirenkant ateities specialybę. Taigi, pasak (*duomenys neskelbtini*), „siekiant užtikrinti lygias galimybes, buvo organizuotas šis Renginys, su motyvacine dalimi tik vaikinams“ (citatos kalba netaisyta). Kadangi Renginys susideda iš dviejų dalių (bendrosios ir motyvacinės), visos merginos, kurios siekia gauti motyvacines „paslaugas“, yra nukreipiamos į moterų organizuotą motyvacinį renginį, todėl lygių galimybių principas yra išlaikomas. Visa ši informacija buvo pateikta lydinčiu elektroniniu laišku. Visi, kuriems kilo neaiškumų ir kurie kreipėsi papildomo paaiškinimo, operatyviai gavo detalesnę informaciją.

2019 m. balandžio 1 d. atsakyme buvo pabrėžta, kad matematikos ir informatikos specialybę renkasi nedidelis skaičius mokinių, dažniausiai tie, kuriems sekasi matematikos ir informatikos dalykai. Visoje Lietuvoje tokių mokinių yra apie 1 300 (2015 metų MOSTA studijos duomenimis). Renginiu siekiama padėti apsispręsti apie 10–30 mokinių, kurie abejoja dėl matematikos ir informatikos studijų. Sudėtingiausia užduotis – surasti neapsisprendusius mokinius ir juos motyvuoti dalyvauti Renginyje. Dėl ribotų resursų nėra siekiama pritraukti jau apsisprendusius mokinius arba mokinius, kurie nesiruošia studijuoti matematikos / informatikos.

Renginio organizatoriai pabrėžė, kad viešumoje skelbiama informacija apie tai, jog moterys sudaro 65 procentų visų magistro ir 60 procentų visų mokslo daktaro laipsnį turinčių žmonių, tai reiškia, kad vaikinams ir merginoms yra sukuriamos nevienodos galimybės siekti aukštojo išsilavinimo ir prie diskriminacijos lyties pagrindu prisideda tokios programos kaip „Women Go Tech“.

(*Duomenys neskelbtini*) teigimu, „Organizatoriai sieks toliau organizuoti panašius Renginius su motyvacinė dalimi tik vaikinams kiekvienais metais tol, kol Lietuvoje vyks „pozityvios diskriminacijos“ programa ir kol moterys ja atvirai naudosis pažeidinėti lygias galimybes vaikinams gauti motyvacinės informacijos apie juos dominančias specialybes“ (citatos kalba netaisyta).

2019 m. balandžio 3 d. buvo gautas Bendrovės 2019 m. balandžio 3 d. raštas Nr. 2019-00905 „Dėl informacijos pateikimo apie renginį „Technologijų ateitis – berniukų rankose“. Bendrovė informavo, kad Renginys nėra organizuojamas Bendrovės iniciatyva ar kaip nors kitaip susijęs su Bendrovės socialinės atsakomybės ar savanorystės iniciatyvomis. (*Duomenys neskelbtini*) yra Bendrovės darbuotojas, tačiau iniciatyvos šviesti moksleivius, informuojant apie technologines studijas, ėmėsi asmeniškai ir jos su Bendrove nederino.

Bendrovė, gavusi informaciją apie Renginį, susisiektė su jos organizatoriumi ir pranešė, kad tokia asmeninė iniciatyva turi diskriminacinių požymių, todėl neatitinka Bendrovės vertybių bei Lietuvoje galiojančių lyčių lygybės užtikrinimo principų. Bendrovei yra žinoma, kad po informavimo apie galimą šių mokymų diskriminacinį pobūdį Renginio pavadinimas ir formuluotės buvo pakeistos į visiškai neutralias ir atviras. Bendrovė pabrėžė, kad tai yra privataus asmens nemokamos konsultacijos, kurios neturi nieko bendra su Bendrove ir jos vertybėmis.

2019 m. balandžio 10 d. buvo gauti (*duomenys neskelbtini*) atsakymai į papildomai užduotus klausimus. (*Duomenys neskelbtini*) paaiškino, kad jis yra Renginio organizatorius, ir pabrėžė, kad veikia kaip privatus asmuo. Taip pat buvo paaiškinta, kad berniukų Renginio motyvacinė dalis turi vykti atskirai nuo mergaičių dėl lygių galimybių principo išlaikymo. (*Duomenys neskelbtini*) teigė, kad merginos yra nukreipiamos į kitų asmenų organizuojamą renginį, kuriuo metu išklauso motyvacinę dalį, taip pat teigė, kad jos gauna tokias pačias paslaugas. Prie atsakymo buvo pateikta momentinė ekrano nuotrauka, kurioje pateikta informacija apie 2019 m. kovo 8 d. renginį „Women’s Day – moters diena“. Minėto renginio aprašymas: „Moters dieną švęskime kitaip – pakvieskime bet kurio amžiaus mergaites, merginas ir moteris pašėšeliauti bei susipažinti su telekomunikacijų organizacija bei veikla.“

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar skelbiant informaciją apie renginį „Technologijų ateitis – berniukų rankose“ ir numatant, kad berniukams skirta motyvacinė Renginio dalis vyks atskirai nuo mergaičių, nebuvo pažeistos Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatos, pagal kurias prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas,

įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą. Taip pat buvo vertinama, ar nėra pažeistos Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 3 punkto nuostatos, pagal kurias prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo užtikrinti vienodas sąlygas įsigyti prekes ir paslaugas bei jomis naudotis, nediskriminuojant asmenų dėl lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 8 punkte nurodytą atvejį.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei yra skiriamas ypatingas dėmesys.

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje nurodoma, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali

būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinęjama atveju internete (socialinio tinklo *Facebook* grupėje „Lietuvos pedagogai“ ir elektroniniu paštu mokykloms, prašant išplatinti asmeniškai mokiniams) buvo išplatintas kvietimas į renginį „Technologijų ateitis – berniukų rankose“. (*Duomenys neskelbtini*) pabrėžė, kad vėliau Renginyje buvo pervadintas ir dabar jo pavadinimas yra „Technologijų ateitis – „tikslukų“ rankose“. Kvietime buvo pateikta informacija, kad „renginys skirtas baigiamųjų klasių mokiniams: dvi dalys (pristatymo ir motyvacinė), viso – apie 3 val. Motyvacinė dalis skirta tik vaikinams.“ (*Duomenys neskelbtini*) paaiškino, kad Renginio pirmąją dalį sudaro seminaras, kurio metu bus informuojama apie telekomunikacijų įtaką visuomenei, matematikos bei informatikos vaidmenį telekomunikacijų ir informacinių technologijų srityse, mokinių galimybes siekti karjeros šiose srityse. O motyvacinės

dalies metu berniukai (atskirai nuo mergaičių) galės užduoti klausimus ir gauti atsakymus. Darytina išvada, kad motyvacinė Renginio dalis yra skirta tik berniukams, t. y., mergaitės šioje Renginio dalyje dalyvauti negalėtų, taigi negalėtų gauti tokių paslaugų.

Pareiškėjas nurodė, kad Renginys yra organizuojamas Bendrovės, bet tyrimo metu buvo nustatyta, jog Bendrovė nėra susijusi su organizuojamu Renginiu, o Renginį organizuoja privatus fizinis asmuo – (*duomenys neskelbtini*). Konstatuotina, kad Bendrovė nėra Renginio organizatoriaus ar kaip nors susijusi su Renginiu.

Pažymėtina, kad, remiantis Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatomis, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą. Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 2 punkto nuostatas, prekių pardavėjo, gamintojo ar paslaugų teikėjo veiksmai pripažįstami pažeidžiantys moterų ir vyrų lygias teises, jeigu dėl asmens lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, informuojant apie gaminius prekes ir paslaugas arba reklamuojant jas, formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą, taip pat vartotojai diskriminuojami dėl jų lyties.

Vertinant Renginio pirmąjį pavadinimą („Technologijų ateitis – berniukų rankose“), pažymėtina, kad pavadinimu suponuojama, jog tik berniukai nulems technologijų ateitį, taigi gali būti formuojamos visuomenės nuostatos, kad berniukai (vyrai) yra pranašesni už mergaites (moteris). Tokiu būdu mergaitės patenka į mažiau palankią padėtį ir yra diskriminuojamos dėl savo lyties. Atsižvelgtina į tai, kad, gavus pastabų, Renginio pavadinimas buvo pakeistas į neutralų lyties aspektu – „Technologijų ateitis – „tiksliau“ rankose“, t. y., neigiamas visuomenės nuostatas formuojantis pavadinimas buvo panaikintas, šios skundo dalies tyrimas nutraukiamas, nes buvo nutraukti lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai (pagal Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 3 dalies 4 punktą).

Pažymėtina, kad, remiantis Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 3 punkto nuostatomis, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo užtikrinti vienodas sąlygas įsigyti prekes ir paslaugas bei jomis naudotis, nediskriminuojant asmenų dėl lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 8 punkte nurodytą atvejį. Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 4 punkto nuostatas, prekių pardavėjo, gamintojo ar paslaugų teikėjo veiksmai pripažįstami pažeidžiantys moterų ir vyrų lygias teises, jeigu dėl asmens lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko

žindymo, sudaromos nevienodos sąlygos įsigyti prekes ir paslaugas bei jomis naudotis, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 8 punkte nurodytą atvejį.

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 10 straipsnio 8 punkto nuostatas, moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimu laikomi bet kokie veiksmai ar kitoks elgesys, kuriais asmuo diskriminuojamas dėl lyties, išskyrus atvejus, kai prekių pardavimą ar paslaugų teikimą vien tik ar visų pirma vienos lyties asmenims pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Vertinant R. Š pateiktus motyvus dėl pasirinkimo Renginio motyvacinės dalies metu paslaugas teikti tik berniukams, svarbu nustatyti, ar tokiu paslaugų teikimu visų pirma tik vienos lyties asmenims siekiama teisėto tikslo, taip pat ar tokio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Taip pat pažymėtina, kad, remiantis Europos Sąjungos Tarybos 2004 m. gruodžio 13 d. direktyvos 2004/113/EB, įgyvendinančios vienodą požiūrį į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, preambulės 16 punkto nuostatomis, skirtingo požiūrio taikymas gali būti priimtinas tik tuo atveju, jeigu jį pateisina teisėtas tikslas. Teisėtas tikslas gali būti, pavyzdžiui, asmenų, nukentėjusių nuo susijusio su lytimi smurto, apsauga (tokiais atvejais, kaip vienos lyties asmenims skirtų prieglaudų steigimas), privatumo ir padorumo sumetimais (tais atvejais, kai vienas asmuo apgyvendina kitą asmenį tam tikroje savo namų dalyje), lyčių lygybės arba vyrų ar moterų interesų skatinimas (pavyzdžiui, vienos lyties asmenų savanoriškos institucijos), laisvė jungtis į asociacijas (vienos lyties asmenų privačių klubų atveju) ir sportinės veiklos organizavimas (pavyzdžiui, sporto renginiai, kuriuose dalyvauja vienos lyties asmenys). Tačiau bet koks apribojimas turėtų būti tinkamas ir būtinas, laikantis kriterijų, nustatytų pagal Europos Bendrijų Teisingumo Teismo praktiką.

Pasak R. Š, toks renginys yra organizuojamas dėl to, kad mergaitės (atskirai nuo berniukų) gavo analogiškas paslaugas programos „Women Go Tech“ metu, taigi, siekdamas užtikrinti lygias galimybes, ėmėsi organizuoti Renginį su motyvacinė dalimi, skirta tik berniukams. Be to, (*duomenys neskelbtini*) aiškino, kad matematikos ir informatikos specialybę renkasi nedidelis skaičius mokinių, taigi Renginiu siekiama padėti apsispręsti mokiniams, kurie svyruoja riktis šias specialybes dėl matematikos ir informatikos studijų. Lyčių lygybės arba vyrų ar moterų interesų skatinimas gali būti teisėtas tikslas, bet svarbu tokiu atveju įrodyti, kad egzistuoja faktinė lyčių nelygybė konkrečioje (šiuo atveju – informacinių technologijų) srityje. Pabrėžtina, jog (*duomenys neskelbtini*) savo atsakymuose nepateikia objektyvių duomenų, kurie įrodytų, kad vyrai patenka į mažiau palankią padėtį informacinių technologijų srityje, o priešingai, pagal Europos lyčių lygybės instituto skelbiamą informaciją¹, „Lietuvos moterys sudaro 25 % visų [informacinių ir komunikacinių technologijų] sektoriaus darbuotojų“. Pabrėžtina, jog viešai skelbiama informacija apie tai, kad

¹ <https://eurogender.eige.europa.eu/events/time-get-more-women-tech#event>

moterys Lietuvoje sudaro 65 proc. visų magistro ir 60 proc. mokslų daktaro laipsnį turinčių žmonių, negalima pagrįsti, kad berniukai (vyrai) būtent informacinių technologijų srityje patiria faktinę nelygybę. Atkreiptinas dėmesys, kad vien tai, jog buvo organizuotas kitas renginys, kuriame motyvacines paslaugas gavo tik mergaitės, nėra pagrindas konstatuoti, kad egzistuoja faktinė lyčių nelygybė konkrečioje (šiuo atveju – informacinių technologijų) srityje. Pažymėtina, kad kito renginio, minimo (*duomenys neskelbtini*), kuriuo metu motyvacinė dalis skiriama tik mergaitėms, atitikimas lygių galimybių principams turėtų būti vertinamas atskirai.

Konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju nėra išvelgtinas teisėtas tikslas teikti motyvacinės Renginio dalies paslaugas tik berniukams. Atitinkamai konstatuotina, kad sudaromos nevienodos sąlygos mergaitėms gauti paslaugas (*duomenys neskelbtini*) organizuojamo Renginio metu.

Pažymėtina, kad Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnis yra pavadintas „Moterų ir vyrų lygių galimybių įgyvendinimas vartotojų teisių apsaugos srityje“, t. y., draudžiama diskriminuoti lyties pagrindu vartojimo santykių kontekste. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.228¹ straipsnio 1 dalį, vartojimo sutartimi verslininkas įsipareigoja perduoti vartotojui prekes nuosavybės teise arba suteikti paslaugas vartotojui, o vartotojas priimti prekes ar paslaugas ir sumokėti jų kainą. Šio kodekso nustatytais atvejais vartojimo sutartimis laikomos ir kitos verslininko ir vartotojo sudarytos sutartys, bet esminis elementas – turi būti vartotojas ir verslininkas. O verslininkas, pagal to paties straipsnio 3 dalį, yra fizinis ar juridinis asmuo ar kita organizacija, ar jų padalinys, savo prekybos, verslo, amato arba profesijos tikslais siekiantys sudaryti sutartis, įskaitant asmenis, veikiančius verslininko vardu arba jo naudai. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 57 straipsnio nuostatas, „paslaugos“ – tai tokios paslaugos, kurios paprastai yra teikiamos už užmokestį ir kurių nereglamentuoja nuostatos dėl prekių, kapitalo ir asmenų judėjimo laisvės. „Paslaugas“ sudaro: a) pramoninio pobūdžio veikla; b) komercinio pobūdžio veikla; c) amatininkų veikla; d) laisvųjų profesijų veikla.

Nagrinėjamu atveju (*duomenys neskelbtini*), paprašytas paaiškinti, koku teisiniu pagrindu (verslo liudijimo, individualios veiklos pagal pažymą ar pan.) veikė kaip Renginio organizatorius, teigė, kad veikė Konstitucijos 25 straipsnio pagrindu, t. y., teise turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti. Taip pat buvo pabrėžta, kad Renginys yra nemokamas. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad nėra jokių objektyvių duomenų, kurie pagrįstų, kad (*duomenys neskelbtini*), organizuodamas Renginį, veikė kaip verslininkas, t. y. susidarė vartojimo santykiai. Taip pat (*duomenys neskelbtini*) veikla negali būti priskiriama paslaugoms, kaip jos apibrėžiamos pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 57 straipsnio nuostatas. Darytina išvada, kad (*duomenys neskelbtini*) nėra tinkamas subjektas, kuriam kyla pareiga dėl Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnyje įtvirtintų pareigų vykdymo, ir jam netaikytina atsakomybė dėl šio įstatymo 13 straipsnio 4 dalies pažeidimo.

Remiantis Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 4 dalies nuostatomis: jeigu skundo tyrimo metu išaiškėja šio įstatymo 27 straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės, tyrimas nutraukiamas. Pagal Lygių galimybių įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatas, lygių galimybių kontrolierius ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo skundo gavimo dienos priima sprendimą atsisakyti nagrinėti skundą, apie tai informuodamas pareiškėją, jeigu skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai. Atsižvelgiant į tai, kad (*duomenys neskelbtini*) nagrinėjamu atveju veikė ne kaip verslininkas, nėra galimybės taikyti pareigų paslaugų teikėjams reikalavimų pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio nuostatas. Konstatuotina, jog tyrimas nutrauktinas, nes skundo tyrimo metu išaiškėjo, kad lygių galimybių kontrolierė neturi kompetencijos vertinti tokio atvejo.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 straipsnio 3 dalimi, Lygių galimybių įstatymo 17 straipsniu, 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 29 straipsnio 4 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Tyrimą dėl renginio „Technologijų ateitis – berniukų rankose“ („Technologijų ateitis – „tiksliau“ rankose“) atitikimo lygių galimybių principams nutraukti, kadangi skundo tyrimo metu išaiškėjo Lygių galimybių įstatymo 27 straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės – skunde aprašytų aplinkybių tyrimas nepriklauso lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai.

2. Su Sprendimu supažindinti Pareiškėją, Bendrovę ir (*duomenys neskelbtini*).

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė